

LIETUVOS RESPUBLIKOS FISKALINĖS SUTARTIES ĮGYVENDINIMO KONSTITUCINIS ĮSTATYMAS

2014 m. lapkričio 6 d. Nr. XII-1289
Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šio įstatymo paskirtis – užtikrinti valdžios sektoriaus finansų tvarumą, stabilią ūkio plėtrą ir įgyvendinti 2012 m. kovo 2 d. Belgijos Karalystės, Bulgarijos Respublikos, Danijos Karalystės, Vokietijos Federacinės Respublikos, Estijos Respublikos, Airijos, Graikijos Respublikos, Ispanijos Karalystės, Prancūzijos Respublikos, Italijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės, Vengrijos, Maltos, Nyderlandų Karalystės, Austrijos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Portugalijos Respublikos, Rumunijos, Slovėnijos Respublikos, Slovakijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės sutartį dėl stabilumo, koordinavimo ir valdysenos ekonominėje ir pinigų sąjungoje (toliau – Fiskalinė sutartis).

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Biudžeto politikos kontrolės institucija** (toliau – kontrolės institucija) – institucija, atsakinga už šiame įstatyme nustatytų taisyklių laikymosi ir užduočių vykdymo stebėseną ir įgaliota rengti, teikti Lietuvos Respublikos Seimui (toliau – Seimas) ir įstatymų nustatyta tvarka viešai skelbti šiame įstatyme nustatytas išvadas.

2. **Išskirtinės aplinkybės** – nepaprastas įvykis, kurio valstybės valdžios institucijos negali kontroliuoti ir kuris daro didelį poveikį valdžios sektoriaus finansinei būklei, arba didelis ekonomikos nuosmukis, kaip nustatyta 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 10 skyrius, 1 tomas, p. 84) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1175/2011 (OL 2011 L 306, p. 12) (toliau – Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97).

3. **Struktūrinio postūmio užduotis** – tam tikrų metų struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklio postūmio vidutinio laikotarpio tikslo link užduotis, kurios rezultatas skaičiuojamas kaip procentas nuo bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) to meto kainomis ir apvalinamas vieno skaitmens po kablelio tikslumu.

4. **Vidutinio laikotarpio tikslas** – struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklis, kuris turi būti pasiektas per ketverių vieni po kitų einančių metų laikotarpį arba greičiau, praleidžiant metus, kuriais susidaro išskirtinės aplinkybės.

5. Kitos šiame įstatyme vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos arba vartojamos Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme, Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatyme, Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatyme, Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme, 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 10 skyrius, 1 tomas, p. 89) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2011 m. lapkričio 8 d. Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1177/2011 (OL 2011 L 306, p. 33), (toliau – Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1467/97) ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1466/97.

3 straipsnis. Perteklinio valdžios sektoriaus ir valdžios sektoriaus išlaidų augimo ribojimo taisyklės

1. Fiskalinėje sutartyje nustatytus įsipareigojimus siekiama vykdyti valdant struktūrinį valdžios sektoriaus balanso rodiklį. Kiekvienais metais, išskyrus metus, kuriais susidaro išskirtinės aplinkybės, turi būti tenkinama bent viena iš šių sąlygų:

1) valdžios sektorius yra faktiškai perteklinis vertinant pagal struktūrinį valdžios sektoriaus balanso rodiklį;

2) faktinio struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklio absoliučioji vertė yra mažesnė negu vidutinio laikotarpio tikslo absoliučioji vertė ir kiekvienais metais mažėja, išskyrus metus, kai produkcijos atotrūkio nuo potencialo rodiklis yra neigiamas;

3) faktinio struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklio absoliučioji vertė yra mažesnė negu vidutinio laikotarpio tikslo absoliučioji vertė tais metais, kai produkcijos atotrūkio nuo potencialo rodiklis yra neigiamas;

4) faktinio struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklio postūmio vidutinio laikotarpio tikslo link absoliučioji vertė yra ne mažesnė negu struktūrinio postūmio užduoties absoliučioji vertė.

2. Kiekvienais metais Lietuvos Respublikos Vyriausybė (toliau – Vyriausybė) ar jos įgaliota institucija įvertina, ar laikomasi šio straipsnio 1 dalyje nurodytų sąlygų, ir iki gegužės 15 dienos pateikia Seimui praėjusių metų struktūrinio postūmio užduoties įvykdymo ir struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklio ataskaitą.

3. Kiekvienais metais rengiant, tvirtinant ir keičiant valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų, kurių kiekvieno atskirai planuojami asignavimai viršija 3 procentus BVP to meto kainomis, patvirtinimo įstatymų arba šių įstatymų pakeitimo įstatymų projektus, vadovaujamasi nuostata, kad tuo atveju, kai paskutinių penkerių pasibaigusių metų valdžios sektoriaus balanso rodiklių aritmetinis vidurkis yra neigiamas, šių biudžetų asignavimų (išskyrus Europos Sąjungos finansinės paramos lėšas) visumos augimas turi būti ne didesnis negu 0,5 potencialaus BVP to meto kainomis daugiamečio augimo vidurkio. Ši valdžios sektoriaus išlaidų augimo ribojimo taisyklė turi būti taikoma siekiant užtikrinti fiskalinę drausmę, tačiau netaikoma, kai susidaro bent viena iš šių aplinkybių:

1) pagal keturis paskutinius metų ketvirčius apskaičiuotas Lietuvos BVP to meto kainomis augimas yra mažesnis negu daugiamečio Europos Sąjungos BVP to meto kainomis augimas, padidintas 2 procentiniais punktais;

2) numatomas valdžios sektoriaus balanso rodiklio postūmis yra teigiamas ir sudaro bent 1,0 procentinį punktą BVP;

3) ne mažiau kaip penkerių iš eilės einančių metų valdžios sektoriaus balanso rodiklio aritmetinis vidurkis yra perteklius, ne mažesnis negu 0,1 procento BVP;

4) einamųjų metų keičiami suplanuoti valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų, kurių kiekvieno atskirai planuojami asignavimai viršija 3 procentus BVP to meto kainomis, asignavimai ir pajamos užtikrina ne didesnę šiam punkte minėtų valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų visumos balansų deficitą arba ne mažesnę šiam punkte minėtų valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų visumos balansų perteklių negu tas, kuris buvo prieš keitimą;

5) pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos viešai paskelbtą ekonominės raidos scenarijų, dėl kurio tvirtinimo kontrolės institucija paskelbė išvadą, apskaičiuotas produkcijos atotrūkis nuo potencialo planuojamais metais yra neigiamas.

4 straipsnis. Valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų taisyklės

1. Rengiant Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (toliau – valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas) projektą, turi

būti atsižvelgiama į tai, kad būtų užtikrintas šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies nuostatų įgyvendinimas. Kontrolės institucija turi pateikti Seimui išvadą dėl struktūrinio postūmio užduoties, nustatomos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte, ir šiai užduočiai įvykdyti reikalingų papildomų priemonių (pinigine išraiška) poreikio.

2. Kiekvienas valdžios sektoriui priskiriamas biudžetas, išskyrus Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą, valstybės biudžetą ir biudžetus, kurių planuojami asignavimai neviršija 0,3 procento praėjusių metų BVP to meto kainomis, turi būti planuojamas, tvirtinamas, keičiamas ir vykdomas taip, kad, sprendžiant pagal to biudžeto struktūrinį balanso rodiklį, apskaičiuotą kaupiamuoju principu, jis būtų perteklinis arba subalansuotas.

3. Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetas planuojamas, tvirtinamas, keičiamas ir vykdomas taip, kad jo struktūrinis deficitas, apskaičiuotas kaupiamuoju principu, galėtų didėti tik tais metais, kuriems pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos viešai paskelbtą ekonominės raidos scenarijų, dėl kurio tvirtinimo kontrolės institucija paskelbė savo išvadą, numatomas neigiamas produkcijos atotrūkis nuo potencialo.

4. Kiekvienas valdžios sektoriui priskiriamas biudžetas, kurio planuojami asignavimai neviršija 0,3 procento praėjusių metų BVP to meto kainomis, turi būti planuojamas, tvirtinamas, keičiamas ir vykdomas taip, kad to biudžeto asignavimai neviršytų jo pajamų, išskyrus metus, kuriais pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos viešai paskelbtą ekonominės raidos scenarijų, dėl kurio tvirtinimo kontrolės institucija paskelbė savo išvadą, numatomas neigiamas produkcijos atotrūkis nuo potencialo. Pastaruoju atveju asignavimai negali viršyti pajamų daugiau kaip 1,5 procento.

5 straipsnis. Vidutinio laikotarpio tikslo nustatymas

Vidutinio laikotarpio tikslas turi būti nustatomas taip pat kaip ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1466/97 nurodytas vidutinės trukmės tikslas ir, nepažeidžiant šio reglamento nuostatų, turi tenkinti šias papildomas sąlygas:

1) vidutinio laikotarpio tikslas nustatomas iki einamųjų metų kovo 15 dienos Seimo teisės aktu, bet ne ilgesniam kaip trejų metų laikotarpiui;

2) vidutinio laikotarpio tikslas, išskyrus šio straipsnio 3 punkte nurodytą išimtį, turi būti struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas, ne didesnis kaip 0,5 procento BVP to meto kainomis, arba struktūrinis valdžios sektoriaus perteklius;

3) vidutinio laikotarpio tikslas turi būti struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas, ne didesnis kaip 1 procentas BVP to meto kainomis, arba struktūrinis valdžios sektoriaus perteklius, jeigu valdžios sektoriaus skolos ir BVP to meto kainomis santykis yra mažesnis kaip 60 procentų BVP to meto kainomis ir rizika dėl Lietuvos valdžios sektoriaus finansų ilgalaikio tvarumo yra maža.

6 straipsnis. Struktūrinio postūmio užduoties nustatymas

1. Struktūrinio postūmio užduotis turi būti nustatoma taip, kad atitiktų Tarybos reglamente (EB) Nr. 1466/97 ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1467/97 nurodytas sąlygas.

2. Metais, einančiais po metų, kuriais valdžios sektoriaus deficitas buvo mažesnis (kuriais planuojamas mažesnis) negu 3 procentai BVP ir faktinis (planinis) struktūrinis valdžios sektoriaus balanso deficitas yra didesnis arba faktinis (planinis) struktūrinis valdžios sektoriaus balanso perteklius yra mažesnis negu vidutinio laikotarpio tikslas daugiau kaip 2 procentiniais punktais BVP, turi būti nustatoma tokia struktūrinio postūmio užduotis, kad vidutinio laikotarpio tikslas būtų pasiektas per ketverių vieni po kitų einančių metų laikotarpį arba greičiau, pradedant tais metais, kuriais panaikinamas Europos Sąjungos Tarybos sprendimas dėl perviršinio deficito Lietuvos Respublikoje arba paskutinį kartą buvo pasiektas vidutinio laikotarpio tikslas, ir praleidžiant tik tuos metus, kuriais susidaro išskirtinės aplinkybės.

3. Jeigu antraisiais ir vėlesniais metais, einančiais po metų, kuriais pasiektas (kuriais planuojamas pasiekti) vidutinio laikotarpio tikslas arba tenkinama (planuojama tenkinti) šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 arba 2 punkte nurodyta sąlyga, faktinis struktūrinis valdžios sektoriaus balanso deficitas buvo ne daugiau kaip 2 procentiniais punktais BVP didesnis arba faktinis struktūrinis valdžios sektoriaus balanso perteklius buvo ne daugiau kaip 2 procentiniais punktais BVP mažesnis negu vidutinio laikotarpio tikslas, turi būti nustatoma tokia struktūrinio postūmio užduotis, kad vidutinio laikotarpio tikslas būtų pasiektas per dvejus metus, praleidžiant tik tuos metus, kuriais susidaro išskirtinės aplinkybės.

4. Metams, kuriems taikomos Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijos, skirtos Lietuvos Respublikai, kaip ištaisyti perviršinio valdžios sektoriaus deficito padėtį (toliau – Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijos), turi būti nustatoma tokia struktūrinio postūmio užduotis, kuri atitiktų rekomenduotą struktūrinį valdžios sektoriaus balanso rodiklio postūmį (jeigu toks būtų rekomenduotas) tik tiek, kiek tai reikalinga valdžios sektoriaus deficitui sumažinti iki žemesnės kaip 3 procentų BVP ribos Europos Sąjungos

Tarybos rekomendacijose nurodytais metais pagal atitinkamą koregavimo planą (jeigu toks būtų rekomenduotas).

5. Einamųjų ir po jų einančių metų struktūrinio postūmio užduotis ir jų gaires likusiais vidutinio laikotarpio metais nustato Seimas, priimdamas teisės aktą iki einamųjų metų birželio 30 dienos, bet ne vėliau kaip iki planuojamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo priėmimo arba einamųjų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymo priėmimo. Vyriausybė teikia Seimui pasiūlymus, kokias struktūrinio postūmio užduotis ir jų gaires likusiais vidutinio laikotarpio metais tikslinga nustatyti. Be to, Vyriausybė teikia Seimui pasiūlymus, kokias priemonių šioms užduotims įvykdyti gaires tikslinga nustatyti. Seimas struktūrinio postūmio užduotis ir jų gaires likusiais vidutinio laikotarpio metais nustato tik gavęs kontrolės institucijos išvadą dėl Vyriausybės pasiūlytų Seimui nustatyti struktūrinio postūmio užduočių ir priemonių šioms užduotims įvykdyti gairių atitikties šio straipsnio 1, 2, 3 ir 4 dalyse nustatytiems reikalavimams dėl vidutinio laikotarpio tikslo pasiekimo laiko.

6. Struktūrinio postūmio užduotis ir jų gaires likusiais vidutinio laikotarpio metais Vyriausybė siūlo Seimui ir Seimas jas nustato tik tiems metams, prieš kuriuos faktinis arba numatomas struktūrinis valdžios sektoriaus balanso deficitas yra didesnis arba faktinis ar numatomas struktūrinis valdžios sektoriaus balanso perteklius yra mažesnis negu vidutinio laikotarpio tikslas.

7. Metams, kuriais susidaro išskirtinės aplinkybės, struktūrinio postūmio užduotys nenustatomos.

7 straipsnis. Išskirtinių aplinkybių nustatymas ir atšaukimas

1. Išskirtinės aplinkybės nustatomos pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 nuostatas.

2. Išskirtinių aplinkybių nustatymą ir atšaukimą inicijuoja Vyriausybė arba jos įgaliota institucija, parengdama pranešimą dėl išskirtinių aplinkybių ir pateikdama kontrolės institucijai jį tvirtinti kartu su atnaujintu ekonominės raidos scenarijumi. Išskirtinės aplinkybės laikomos nustatytomis ar atšauktomis, kai kontrolės institucija paskelbia išvadą dėl susidariusios arba numatomos padėties atitikties išskirtinių aplinkybių sąvokai pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 nuostatas ir pateikia išvadą dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo.

3. Išskirtinių aplinkybių laikotarpiu Vyriausybė arba jos įgaliota institucija turi bent kartą per ketvirtį viešai paskelbti ekonominės raidos scenarijų, o kontrolės institucija turi pateikti Seimui išvadą dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo.

8 straipsnis. Procedūros, taikomos neįvykdžius struktūrinio postūmio užduoties

1. Jeigu Vyriausybė ar jos įgaliota institucija ataskaitoje, parengtoje pagal šio įstatymo 3 straipsnio 2 dalies nuostatas, nurodo, kad struktūrinio postūmio užduotis neįvykdyta, Vyriausybė kartu su praėjusių metų struktūrinio postūmio užduoties įvykdymo ir struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklio ataskaita pateikia Seimui ir kontrolės institucijai rašytinį pranešimą apie struktūrinio postūmio užduoties neįvykdymo priežastis ir priemones struktūrinio postūmio užduočiai įvykdyti. Ši informacija Seimui pristatoma ir žodiniu pranešimu.

2. Kontrolės institucija pateikia Seimui išvadą dėl struktūrinio postūmio užduoties neįvykdymo priežasčių pagrįstumo ir priemonių struktūrinio postūmio užduočiai įvykdyti tinkamumo.

3. Vyriausybė, susipažinusi su šio straipsnio 2 dalyje nurodyta kontrolės institucijos išvada, per mėnesį pateikia Seimui pranešimą apie galutines struktūrinio postūmio užduoties neįvykdymo priežastis ir priemones struktūrinio postūmio užduočiai įvykdyti. Teikdama Seimui kitų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, Vyriausybė pateikia informaciją apie teikiamo įstatymo projekte Vyriausybės numatytas priemones struktūrinio postūmio užduočiai įvykdyti.

9 straipsnis. Kontrolės institucijos nepriklausomumas ir teisė gauti duomenis

1. Kontrolės institucija, kontrolės institucijos vadovas, jo pavaduotojai, kontrolės institucijos valstybės tarnautojai ir kiti darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, įgyvendindami įstatymuose nustatytus tikslus ir atlikdami šiame įstatyme nustatytas funkcijas, turi nepriimti nurodymų iš jokios kitos institucijos ar asmens. Valstybės institucijos ir kiti asmenys privalo gerbti kontrolės institucijos nepriklausomumą ir nedaryti įtakos kontrolės institucijos vadovui, jo pavaduotojams, kontrolės institucijos valstybės tarnautojams ir kitiems darbuotojams, kai jie atlieka šiame įstatyme nustatytas pareigas.

2. Lietuvos bankas teikia kontrolės institucijai savo rengiamas makroekonominės prognozes kiekvieną kartą, kai jas atnaušina, bet ne rečiau kaip du kartus per kalendorinius

metus. Kontrolės institucija turi teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų jos prašomus pateikti duomenis, reikalingus jos funkcijoms atlikti.

3. Kontrolės institucija turi teisę pasitelkti nepriklausomų Lietuvos ir užsienio ekspertų.

10 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas, išskyrus 4 straipsnio 2, 3 ir 4 dalis ir šio straipsnio 4 dalį, įsigalioja 2015 m. sausio 1 d.

2. Šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalis įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.

3. Šio įstatymo 4 straipsnio 3 ir 4 dalys įsigalioja 2016 m. sausio 1 d.

4. Vyriausybė, kitos institucijos ir įstaigos iki šio įstatymo įsigaliojimo priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentė

Dalia Grybauskaitė